

י"ב באדר, תשע"א, 16/2/2011

לכבוד:
שר הפנים, מר אלי ישי
משרד הפנים
ירושלים

הנידון: פאנלים סולאריים על גגות מבני ציבור – לתועלת הציבור או לכיסם הפרטי של בעלי הון

שלום רב,

אנו כותבים אליך בגין אי אישור משרד הפנים את הסכם ההרשאה שנחתם בין עיריית טירת כרמל לבין חממה קהילתית בע"מ, חברת בת של הקרן הקהילתית. בחודש אוגוסט 2010 לאחר שחממה קהילתית זכתה במכרז שפרסמה עיריית טירת כרמל להתקנת פאנלים סולאריים על גגות מבני ציבור אשר ברשותה. אנו טוענים כי טענות המחלקה המשפטית של משרד הפנים לאי לגיטימיות של מודל המכרז אינן סבירות. יותר מכך, אנו טוענים כי מודל המכרז של טירת כרמל מציע דרך חדשנית למינוף הסובסידיה הממשלתית לייצור אנרגיה סולארית לטובת הציבור. אנו מבקשים ממך לשקול שוב את המקרה, לזהות את חלון ההזדמנויות שהוא פותח עבור רשויות מקומיות ולאשר את מודל המכרז של טירת כרמל. למכתב זה מצורף מסמך מטעם משרד עו"ד המייצג את העמותה.

1. קרן קהילתית טירת כרמל (ע"ר) הוקמה בשנת 2002 ע"י תושבים ואנשי עסקים מקומיים מתוך מטרה לחולל שינוי משמעותי וארוך טווח בטירת כרמל. הקרן פועלת כיום חברתי המניע יוזמות ומהלכים שמטרתם לחזק את יכולתה של הקהילה המקומית לפעול למען עצמה באמצעות ייצור מקורות הכנסה עצמיים המקטינים את תלות הקהילה בגורמים חיצוניים. בשנה וחצי האחרונות פועלת הקרן הקהילתית להקמתו של עסק חברתי המניב הכנסה קבועה לקהילת טירת כרמל לתקופה של 20 שנה. עסק חברתי זה מבוסס על מינוף סובסידיה ממשלתית לייצור חשמל באמצעות אנרגיה סולארית.

2. במסגרת יעדיה האסטרטגיים, מדינת ישראל הכריזה על יעד של ייצור 10% מהחשמל בישראל מאנרגיה מתחדשת עד לשנת 2020. לשם כך, בינואר 2009, יצאה החלטת ממשלה המורה לרשות החשמל לבצע הסדרה שתעודד יצרנים פרטיים להפיק חשמל מאור השמש באמצעות מתקנים פוטו-וולטאיים שיוצקו על גגות מבנים. עידוד היצרנים נעשה באמצעות קביעת תעריף מסובסד אותו תשלם חברת חשמל ליזמים שיקימו תחנות כוח פרטיות המייצרות אנרגיה ירוקה. רשות החשמל פרסמה בחודש ספטמבר 2010 הסדרה למערכות קטנות בהספק עד 50 קילוואט. הסדרה זו מחייבת את חברת חשמל לחתום על הסכם עם אותם יצרנים פרטיים ולרכוש את החשמל המיוצר בתעריף של 1.51 ₪ לקו"ט (פי 3 מהתעריף הנגבה מצרכנים) צמוד למדד ולתקופה של 20 שנה. בהסדרה זו הוגדרה מכסה של 120 מגה ואט (2400 מתקנים בהספק 50 קו"ט כל אחד).

3. סבסוד ממשלתי זה הממומן מכיסם של כל אזרחי המדינה באמצעות העלאת תעריף החשמל, מאפשר לאותם יזמים פרטיים שישקיעו בהקמת מתקנים פוטו-וולטאיים על גגות, תשואה כספית נאה למשך 20 שנה. בהנחה של יזם יש את ההון העצמי להעמיד מתקן כזה והוא מוצא בעלים של גג מתאים שאין לו את ההון הדרוש אך מוכן להשכיר ליזם את הגג, יעשה היזם תשואה של מעל 12% לשנה ולמשך 20 שנה.

4. מתקן פוטו-וולטאי אחד בהספק של 50 קו"ט מייצר בממוצע הכנסה של 115 אלף ₪ לשנה ובמשך 20 שנה (2.3 מליון ₪ למתקן). לאחר קיזוז הוצאות שוטפות והוצאות שכירות ייצר מתקן אחד תזרים חופשי של כ-80 אלף ₪ לשנה לתקופה של 20 שנה (סה"כ 1.6 מליון ₪). תשואה נאה זו, הניעה יזמים פרטיים ואילי הון להקים פאנלים סולאריים על גגות מבנים מסחריים, לולים, רפתות ותחנות דלק. בהמשך, רשויות מקומיות זיהו את חלון ההזדמנויות הטמון בהקמת מערכות פאנלים סולאריים על גגות מבני ציבור אשר ברשותן והחלו להוציא מכרזים להשכרת גגות הציבור ליזמים פרטיים תמורת דמי שימוש אשר יועברו לקופת העירייה.

5. במודל מסחרי זה, יזמים פרטיים ובעלי הון הזוכים במכרז העירייה, מקימים מתקנים סולאריים על גגות מבני ציבור ומעבירים לקופת העירייה דמי שימוש המהווים כ-15% מרווחי המיזם. כל שאר הרווחים עוברים לכיסם הפרטי. במילים אחרות, הרשויות המקומיות מפרטות את נכסיהן הציבוריים לידיים פרטיות של בעלי הון. נכון להיום

כעשרים רשויות ברחבי הארץ הוציאו מכרזים ע"פ מודל זה. במודל המסחרי של השכרת הגגות ההכנסה השנתית המגיעה לציבור (בדמות דמי השימוש לעירייה) עומדת על כ- 20,000 ₪ למתקן, לתקופה של 20 שנה.

6. מודל נוסף הוא מודל הרכישה בו רשויות מקומיות מוציאות מכרז לרכישה והפעלה של מתקנים פוטו-וולטאיים ומבטיחות כי 100% מהרווחים יכנסו לקופת העירייה. נכון להיום רק שלוש רשויות הוציאו מכרזים כאלה: תל-אביב, חיפה ורמת השרון (להלן רשויות "חזקות"). לשאלה מדוע כה מעט רשויות בוחרות מודל זה ומעדיפות להשכיר את גגות הציבור ליזמים פרטיים, אין תשובה פשוטה. רוב הרשויות אינן יכולות להעמיד את ההון העצמי הדרוש, רשויות מקומיות אינן ערוכות מנטאלית לנהל מיזם עסקי, אין לרשויות את הכלי או הישות המשפטית הדרושים למיזם כזה ועוד. במודל הרכישה, ההכנסה השנתית המגיעה לציבור (בדמות הכנסה לקופת העירייה) עומדת על כ-80,000 ₪ למתקן, לתקופה של 20 שנה.

7. מודל העסק החברתי, מציע אלטרנטיבה למודל המסחרי ובו עמותה ללא כוונות רווח, פועלת כיזם המקים את המתקנים הסולאריים ומבטיח כי 100% מהרווחים ממכירת החשמל יוחזרו לקהילה, חלקם בצורת דמי שימוש לעירייה וחלקם בצורת השקעות בפרויקטים חברתיים מוגדרים. המודל בנוי על השקעה באמצעות 100% מימון חיצוני. במודל העסק החברתי ההכנסה השנתית המגיעה לציבור עומדת על 55,000 ₪ למתקן (בדמות 12,000 ₪ דמי שימוש לעירייה ו-43,000 ₪ לפרויקטים חברתיים בקהילה), לתקופה של 20 שנה. לצד ההכנסה הכספית, מודל העסק החברתי מבטיח מקומות תעסוקה לתושבי היישוב, ופעילויות חינוך והסברה בתחום של איכות סביבה.

8. במודל העסק החברתי בטירת כרמל, קרן קהילתית טירת כרמל (ע"ר) פועלת כיזם המקים פאנלים סולאריים על גגות 16 מבני ציבור ביישוב ומבטיח כי לטירת כרמל תוזרם הכנסה שנתית קבועה של כ-880,000 ₪ לתקופה של 20 שנה (סה"כ 17.6 מיליון ₪). הכנסה זו הינה לאחר קיזוז הוצאות שוטפות והוצאות מימון. מודל מסחרי בטירת כרמל יזרים לטובת הקהילה באמצעות קופת העירייה 3.84 מיליון ₪ במשך 20 שנה וישאיר את יתרת הרווח בידי היזם הפרטי, לעומתו בדיוק אותו מיזם רק במודל העסק החברתי, יזרים לטובת הקהילה 17.6 מיליון ₪.

9. משרד הפנים הודיע בחודש ינואר 2011, לאחר שנה וחצי של מגעים, לעיריית טירת כרמל שאין הוא מאשר את ההתקשרות בין העירייה לקרן הקהילתית בטענה שמודל העסק החברתי איננו לגיטימי. בכך, משרד הפנים מטרפד את הוצאתו לפועל של מיזם חדשני ופורץ דרך זה. בימים אלה קרן קהילתית טירת כרמל פועלת בערוצים שונים על מנת להכשיר את המודל עבור טירת כרמל ולאפשר את קיומו ברשויות בכל רחבי הארץ.

10. משמעות הצלחת המהלך היא יצירת תשתית של צדק חברתי על פיו רווחים הנוצרים מפעילות עסקית על מבני ציבור בכלל ורווחים הנוצרים מפעילות עסקית על מבני ציבור כתוצאה מסובסידיה ממשלתית בפרט, ישמשו אך ורק לרווחת ולתועלת הציבור וישקעו אך ורק בפרויקטים חברתיים אינהרנטיים לשימושים של אותם מבני ציבור.

11. בכל רשות מקומית ישנם כ-20 מבני ציבור בממוצע (בתי ספר, גני ילדים, אולמות ספורט, ספריות ועוד) שעל גגותיהם ניתן להקים מערכות סולאריות בהספק 50 קו"ט. רשויות מקומיות ויזמים פרטיים זיהו את חלון ההזדמנויות וכיום ההערכה היא כי מתוך המכסה של 120 מגה וואט כשליש, 40 מגה וואט (כ-800 מתקנים בהספק 50 קו"ט) יהיו מתקנים פוטו-וולטאיים שיותקנו על גגות מבני ציבור אשר בבעלות רשויות מקומיות. מכאן, ההשלכה הכספית של החלת מודל העסק החברתי ברשויות מקומיות ברחבי הארץ היא "הטיית הזרם" של סובסידיה ממשלתית בהיקף של כ-560 מיליון ₪ מכיסם של יזמים פרטיים אל הכיס הציבורי ולטובת פרויקטים חברתיים.

מכתב זה הינו ניסיון אחרון לפנות אליך באופן אישי בתקווה שתכיר במודל העסק החברתי של טירת כרמל לא רק כלגיטימי אלא ככזה המאפשר לרשויות מקומיות בכלל ולרשויות מקומיות חלשות בפרט למנף את מבני הציבור אשר ברשותן, ולמקסם את היקף ההכנסה העצמית שלהן מייצור אנרגיה סולארית, כך שכל הרווחים ישקעו חזרה לטובת התושבים והקהילה המקומית.

בברכה,